

Ju2021/02575

Till:

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:

ju.mig@regeringskansliet.se

Svenska Röda Korsets yttrande över betänkandet Utvisning på grund av brott - ett skärpt regelverk (SOU 2021:61)

Svenska Röda Korset har beretts tillfälle att kommentera SOU 2021:61 och vill med anledning av detta understryka de principer som Svenska Röda Korset anser måste vägleda det fortsatta arbetet med att revidera lagstiftningen på utlänningsrättens område samt kortfattat kommentera de delar där vi besitter särskild kunskap och evidens från vår operativa verksamhet.

Sammanfattning av Svenska Röda Korsets synpunkter

- Svenska Röda Korset vill särskilt understryka vikten av att internationella åtaganden ligger till grund för allt lagstiftningsarbete, inklusive principen om non-refoulement.
- Med anledning av den senaste tidens förändringar på utlänningsrättens område, ser vi att det blir svårare för människor att nå de krav på etablering som nämns i detta lagförslag men som även svårare etablering generellt. Fler personer riskerar även att träffas av detta förslag i och med att det blir svårare att bli svensk medborgare. Mot bakgrund av det, ser vi att det finns behov av en fördjupad analys kring vad detta får för konsekvenser och

påverkar möjligheterna till etablering och integration för individer som kommit till Sverige av olika anledningar.

- Nu aktuell utredning föreslår åtgärder som kommer att medföra att graden av etablering blir av särskild betydelse i bedömningen om en individ ska utvisas eller ej. Svenska Röda Korset vill särskilt betona att det krävs tydlighet i hur denna bedömning ska gå till och att särskild hänsyn måste tas till hur möjligheterna till etablering ser ut.
- Svenska Röda Korset anser att barnets bästa ska tydliggöras i nu aktuellt förslag i syfte att säkerställa att denna prövning de facto görs i varje enskilt ärende där barn är inblandade.
- Förslaget om varaktigt återreseförbud bör analyseras vidare.
- Svenska Röda Korset välkomnar det förstärkta skyddet för offer för människohandel samt för individer som utsatts för kränkningar i relationer i vilken uppehållstillståndet grundar sig på.

Svenska Röda Korsets utgångspunkter för vårt yttrande

Svenska Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och att säkerställa respekt för varje människas värde, ett uppdrag som vi fått av staterna genom Genèvekonventionerna med tilläggsprotokoll samt beslut vid de Internationella rödakors- och rödahalvmånekonferenserna. Inom ramen för det uppdraget arbetar Svenska Röda Korset bland annat för att säkerställa respekt för internationell humanitär rätt, mänskliga rättigheter och humanitära värderingar och principer.

Svenska Röda Korset har lång erfarenhet av arbete för och med människor på flykt globalt, nationellt och lokalt. Vi finns med från flyktens början i konflikt och katastrof, längs flyktens väg, till ankomsten i Sverige, asylprocessen och etableringen i samhället. Vi har under lång tid varit en aktiv del av och nära följt

den svenska migrations- och asylpolitiken likväl som utvecklingen på europeisk och global nivå.

Utifrån detta, har vi valt att understryka de principer som Svenska Röda Korset anser måste vägleda det fortsatta arbetet med att revidera lagstiftningen på utlänningsrättens område, samt kortfattat kommentera de delar där vi besitter särskild kunskap och erfarenhet.

Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag har varit att göra en översyn av regelverket om utvisning på grund av brott. Syftet har varit att åstadkomma en skärpt reglering som ger förutsättningar att i fler fall än i dag utvisa utlänningar som begår brott, att stärka skyddet mot utvisning för brottsoffer samt att se över reglerna om att neka och återkalla uppehållstillstånd på grund av brott. Med anledning härav har utredningen lämnat en rad förslag.

Svenska Röda Korsets synpunkter

Vikten av att internationella åtaganden ligger till grund för bedömningen

Inledningsvis vill Svenska Röda Korset särskilt framföra, precis som även utredningen nämner, att utlänningsrätten är ett område som i stor utsträckning är föremål för, eller berörs av internationella överenskommelser och förpliktelser, både inom FN, Europarådet och EU. I dessa slås en rad grundläggande fri- och rättigheter fast som Sverige har åtagit sig att skydda och respektera. Dessa rättigheter ska vara vägledande både i lagstiftningsarbetet såväl som i statens/samhällets interagerande med individer under dess jurisdiktion. Svenska Röda Korset vill understryka betydelsen av dessa åtaganden, i denna del särskilt principen om non-refoulement, och att lagstiftaren ständigt väger in dessa i utformningen av lagstiftning. Samtidigt vill vi särskilt framhålla att Sveriges

internationella åtaganden är en miniminivå och Svenska Röda Korset har tidigare välkomnat Sveriges ansats att många gånger hålla en nivå som i högre grad värnar humanitet än vad våra internationella förpliktelser gör oss absolut skyldiga till.

Behov av fördjupad konsekvensanalys

Sverige har, såsom utredningen särskilt understryker, tidigare haft humanism som vägledande norm i utformandet av lagstiftningen på utlänningsrättens område – en princip där Sverige stått som föredöme. Med den senaste tidens utveckling på området, inklusive nu aktuell utredning och förslagen som härrör härifrån, så görs vissa avsteg från denna norm – något som även lyfts av utredningen. Detta finner Svenska Röda Korset olyckligt då vi anser att utlänningsrätten bör präglas av våra internationella förpliktelser såväl som av humanism. Svenska Röda Korset vill särskilt understryka att denna kursändring medför ett behov av en fördjupad analys över hur detta kan komma att påverka möjligheterna till etablering och integration för individer som kommit till Sverige av olika anledningar och vi förordar således att en sådan bör företas inför fortsatt lagstiftningsprocess. Förändringarna på utlänningsrättens område föranleder med största sannolikhet att fler kommer att träffas av utredningens förslag. En fördjupad analys bör således även företas för att överväga om ett skärpt regelverk de facto leder till önskvärt resultat.

Även det absoluta förbudet mot att utvisa personer som kom till Sverige som barn förslås tas bort. Utredningen framhåller i denna del att detta uttryckligen är en kursändring från den humanism som utlänningslagstiftningen har haft sedan tidigare. Även i denna del anser Svenska Röda Korset att lagstiftaren bör göra en konsekvensanalys kring hur alla de pågående förändringar som för tillfället genomförs kan komma att påverka möjligheterna till etablering och integration.

Behov av tydlighet i bedömningen kring etablering

Bland annat föreslår utredningen att det ska ställas högre krav på att personer som är utländska medborgare har etablerat sig i det svenska samhället, till exempel genom arbete, studier och kunskaper i det svenska språket, för att kunna undgå utvisning. Med etablering avses här såväl etablering på arbetsmarknaden såväl som anpassning till svenska förhållanden och förankring i samhället i stort. Utredningen poängterar att bedömningen kan bli otydlig för tillämparen och Svenska Röda Korset vill särskilt framhålla betydelsen av att detta inte leder till godtyckliga bedömningar kring vad etablering eller anpassning till det svenska samhället de facto innebär. Till saken hör att utlänningslagen nyligen förändrats vilket bland annat resulterat i att tidsbegränsade uppehållstillstånd blivit huvudregel för personer som anses ha skyddsbehov. Det har även införts krav, utöver fortsatt skyddsbehov, för permanenta uppehållstillstånd. Dessutom pågår lagstiftningsarbete för att höja kraven för att erhålla medborgarskap. Sammantaget kommer detta att resultera i att fler personer med skyddsbehov gentemot hemlandet, samt deras anhöriga, kommer att leva i Sverige på tidsbegränsade tillstånd. Många kommer även ha svårt att erhålla permanenta uppehållstillstånd och/eller medborgarskap eller att kunna återförenas med sin familj – något som vi vet påverkar förutsättningarna för etablering negativt. Därav anser vi att det krävs en fördjupad analys kring hur dessa aspekter kan komma att påverka en bedömning av hur väl etablerad en person kan anses vara och vilka konsekvenser detta kommer att få – både för enskilda individer och för samhället i stort.

Barnets bästa ska vara vägledande

Vid prövning av etablering i Sverige understryker utredningen att tillämparen ska beakta barnets bästa i de fall det finns barn. Svenska Röda Korset anser att detta bör framkomma tydligare så att det blir otvetydigt för beslutsfattare att barnets bästa måste beaktas och en barnkonsekvensanalys måste företas i varje enskilt ärende.

Med tanke på att Barnkonventionen sedan 1 januari 2020 är svensk lag anser Svenska Röda Korset att detta uttryckligen bör framkomma – om inte i själva lagtexten så i författningskommentaren.

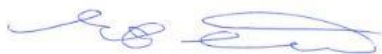
Angående återreseförbud

Slutligen föreslår även utredningen att återreseförbuden ska förlängas och att det redan vid straffvärden på fängelse i två år kan finnas skäl att meddela varaktigt återreseförbud. Svenska Röda Korset ser att det finns behov av att ytterligare analysera vad ett varaktigt återreseförbud från hela Schengenområdet kan komma att få för konsekvenser för enskilda och hur eventuella internationella skyddsbehov – nuvarande eller framtida – ska kunna komma att hanteras i händelse av detta.

Offrer för människohandel och personer som utsatts för allvarliga kränkningar

Slutligen vill Svenska Röda Korset välkomna ansatsen att det införs särskilt skydd både för offer för människohandel/exploatering såväl som för personer som utsatts för allvarliga kränkningar i nära relationer i vilket tillståndet är grundat på.

Martin Ärnlov

Generalsekreterare
Svenska Röda Korset